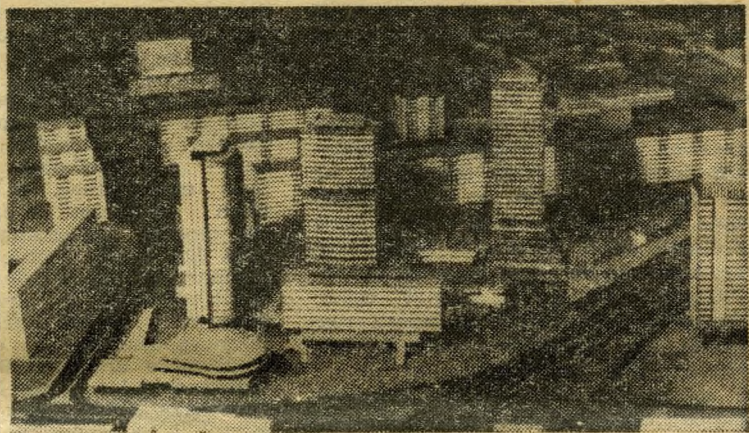

Budapest az ezredfordulón

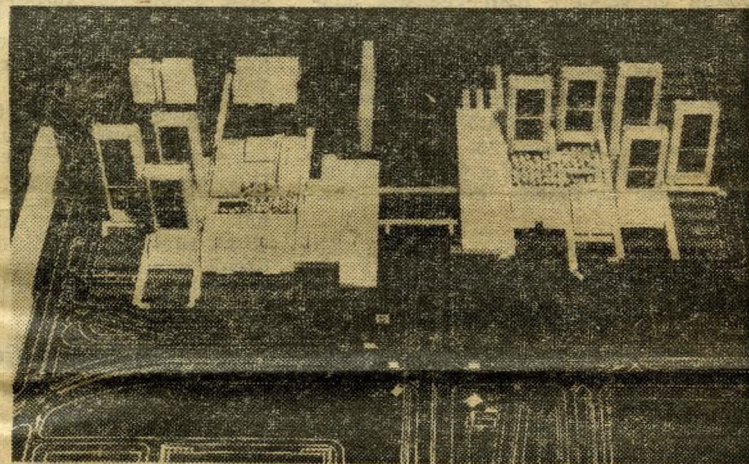

Az óbudai városközpont részlete

Fővárosunk régi gondja a lakosság számának állandó növekedése, volt olyan év, amikor 40 ezren költöztek Budapestre. Ezt az ütemet még lakásokkal is nehéz követni. A legtöbb európai fővárosban a történelmi városmag hosszu ideig alkalmas volt a központ, a szellemi, közigazgatási, kulturális és szórakoztató centrum szerepének betöltésére. A legutóbbi évtizedekben azonban éppen a városok lélekszámának emelkedésével a történelmi városmag már olyan mértékben telítetté vált, hogy ezek a

Elengedhetetlen feltétel az is, hogy ezek a centrumok gyorsan elérhetőek legyenek és ezért nem véletlen, hogy a tervekben szereplő öt városrészközpont mindegyike metró végállomással rendelkezik majd.

A pesti oldal északi részén már kirajzolódik az Újpestből és Rákospalotából álló, ma is százötvenezer lélekszámú városrész. Az épülő újpalotai lakóteleppel együtt 2000 körül itt már háromszázezen laknak. Az erre a területre kialakított városrendezési tervek szerint a

Az Órs vezér téri városközpont egy részletének makettje

funkciók többé ott nem láthatók el. Léptékváltásra van szükség, és ami a közlekedésben a metró, a gázenergia-ellátásban a nagykapacitású körvezeték, az a városstervezésben az alközpontok rendszerének kialakítása. Budapest jellegzetesen monocentrikus város. A legtöbb igazgatási, kereskedelmi, kulturális funkció ellátására a történelmi városmag vállalkozik. Az igények azonban új megoldások keresésére ösztönözték a tervezőket. Olyan rendszerrel kell kialakítani, olyan decentralizált városszerkezetet, amely megszabadítja a belvárost ettől a lehetetlen helyzettől, amely a fejlődését is akadályozza,

terület természetes központja Újpesten, az Árpád út környékén lesz, amely kiépítése után bizonyára vonzza majd az északra fekvő Duna menti agglomerációt is.

A pesti oldal keleti részének központja a Kerepesi út mentén az Órs vezér téren alakítható ki. A tértől keletre épült ötvenezer lakosú új városnegyed nagyvárosias környezetet biztosít, a Kerepesi út túlsó oldalán pedig parkosításra alkalmas szabad területek találhatóak. A tervek szerint egyébként itt lesz Budapest első, tizenötezer férőhelyes irodavárosa is. A pesti oldal harmadik és egyben utolsó központja Kispest, amelyen keresztül Kőbánya, Pestlőrinc, Pesterzsébet és Csepel találja meg a kapcsolatot a főváros történelmi magjával. A terv szerint a kispesti városközpontban elsősorban kereskedelmi létesítmények, nagy tömegek befogadására alkalmas kulturális és szórakoztató intézmények kialakítására kerül sor.

Mi a helyzet a budai oldalon? A Duna jobb partján elsősorban a Hármashatárhegy — Józsefhegy — Rózsadomb vonulata és a harmadik kerület tekinthető önálló városrésznek. Ma kilencvenezer élnek itt, s számuk az ezredfordulóra duplájára nő. A városrész természetes központja Óbuda, az Árpád híd torkolatának környéke. Óbuda rekonstrukciója már folyik. A terület különleges profilját egyrészt a gazdag történelmi múlt maradványai, másrészt a budai hegyvidék kellemes környezetet te-

Hol lesznek az új városközpontok?

A városrészek Budapesten általában több kerületből álló, néhány százezer lakosú, önálló életet élő területek. A városrész álláspontra az, hogy a tervezőket most már sürgető decentralizálása a huszonnégy kerület léptékében nem oldható meg. A város fejlődése szinte automatikusan kijelölte azokat a szerkezeti súlypontokat, ahol az adottságok biztosítják az alközpontok kialakításának feltételeit. Ilyen feltétel a megfelelő forgalmi kapcsolatok, a beépíthetőség, a már meglévő kulturális hagyományok és lehetőségek kérdése. Ezeknek a városrészközpontoknak olyanoknak kell lenniük, hogy sajátos adottságaikkal vonzóerőt gyakoroljanak, másrészt nem állítható meg a központ irányába ható áramlás.

Budapest az ezredfordulón

(Folytatás az 1. oldalról)

remtő morfológiai adottságai határozzák meg.

Végül az ötödik alközpont Lágymányost, Kelenföldet, és a XXII. kerületet fogja össze. Itt már ma is kialakult egy határozottan világvárosi jellegű városközpont, a Móricz Zsigmond körtér, Kosztolányi Dezső tér, Bocskai út, Fehérvári út alkotta háromszög.

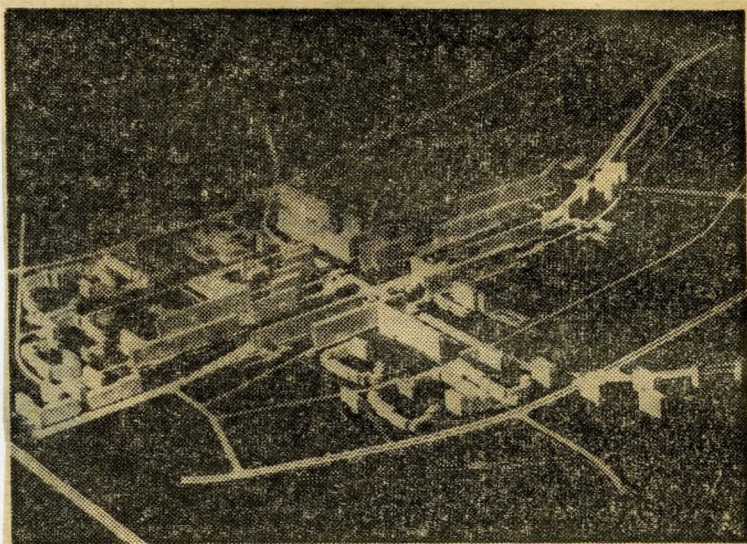
Így rajzolódik ki az ezredforduló Budapestje, amelyben a belső városmagot a budai oldalon és a pesti oldalon kialakított városrészek szervesen egészítik ki.

Több parkot, zöldövezetet!

A tervezett alközpontok, és amiről itt nem esett szó, a kerületek központjainak rekonstrukciója csak azon az áron valósítható meg, hogy a korszerűtlen városrészeket felszámolják, és az új lakások jelentős részét más területeken építik fel. Másrészt a túlszűfoaltság nem szüntethető meg, a zöld felüle-

jelentős kulturális létesítmények alig épültek. Az újonnan létesült intézmények területi elosztásában továbbra is az egykötő-jelleg dominál. Így ahelyett, hogy csökkent volna, inkább nőtt az ellentmondás a belső területek világvárosi és a külvárosok „kisvárosi” jellege között. Jellemző az is, hogy az a néhány intézmény, amelyet a városmagon kívül építettek fel, sem egy meghatározott koncepció szerint talált helyet magának. Ezeket a véletlenül fennmaradt üres telkekre építették, ami nemcsak urbanisztikai, de gazdaságossági szempontból sem mondható jónak. Az is kitűnt a felmérésből, hogy a nagy lélekszámra tervezett lakótelepeken sokszor még az alapfokú szociális intézmények sem épültek fel, nemhogy a városias életformát jelentő ún. középfokú intézmények: mozi, színház, sportpálya, uszoda és hasonlók. És végül a kerületi tevékenység — és sajnos ez érthető — a súlyos napi problémák megoldásának jegyében folyik.

A városrendezés szakembereinek véleménye szerint Budapest már elérkezett történetének ab-

Az újpesti városközpont modellje

teknek, parkoknak a ma leginkább beépített városrészekben is helyet kell kapniuk. Így aztán egyes kerületekben, főképpen a Belvárosban jelentősen csökken a lakosság száma az ezredfordulóig. Így például míg az ötödik kerületben ma hatvanezren laknak, kétezerben a tervek szerint már csak negyvenezer. Felére csökken a hatodik, és a hetedik kerület ma százezer körüli lélekszáma is. Ugyanakkor a harmadik kerületben, a negyedik kerületben és másutt is kétszeresére, háromszorosára emelkedik a lélekszám. Mindez végeredményben azt a célt szolgálja, hogy a kétezer körül már 2 millió 250 ezer lakosú Budapest egészségesebb városi környezetet, ideálisabb életfeltételeket biztosítson mindnyájunk számára.

Tervek és valóság

Az elképzelések szépek. Ha lesz rá anyagi fedezet, a program adva van. Valami azonban még hiányzik, és ez az egységes szemlélet kérdése. Sajnos az ágazatok tervei és elképzelései sokszor olyanok, és úgy valósulnak meg, mintha az előbb ismertetett koncepciók nem is léteznének. Erről is szó lesz az Építőipari Tudományos Egyesület február 21-én rendezendő ankétján, amelynek egyik célja éppen az, hogy egyrészt a tapasztalatcsere lehetőségének megteremtésével, másrészt az elképzelések publikálásával hozzájáruljon az egységes szemlélet kialakításához.

A Fővárosi Tanács egy friss felmérése szerint ugyanis a huszonkét budapesti kerület városközpontot alakító építészeti megoldásai meglehetősen koordinálatlanok. Az elmúlt években

ba a korszakába, amikor a toldozásnál-foldozásnál jelentősebb megoldásokat kell keresni. Ez nemcsak műszakilag indokolt, hanem azért is, mert Budapest csodálatos fekvésével, gazdag múltjával, és szépek rajzolt jövőjével több, mint lakások szükségyszerűen véges halmaza.

DR. BUZA PÉTER